

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

КОНТЕКСТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЯ. АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

**Матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань
пам'яті Володимира Бондаря**

3 жовтня 2024 року

**З нагоди відзначення 190 річниці Українського
державного університету імені Михайла Драгоманова**

Київ - 2024

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ПЕДАГОГІВ І ПСИХОЛОГІВ ПОЧАТКОВОЇ, ДОШКІЛЬНОЇ І
ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

***КОНТЕКСТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЯ.
АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ***

**матеріали І Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті
Володимира Бондаря**

3 жовтня 2024 року

Київ – 2024

УДК 37(477)(092)Бондар В.: [378.02-044.347:355.01(477)]

К64

Друкується за рішенням Вченої ради Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Протокол №3 від 25 вересня 2024 року).

Голова редакційної колегії: *В.П.Андрущенко*, дійсний член НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Відповідальний редактор: *Т.О. Олефіренко*, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

К64 Контексти наукових досліджень Володимира Бондаря. Адаптивне навчання студентів в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті Володимира Бондаря (3 жовтня 2024 року): збірник тез / ред.кол: В.П. Андрущенко (голова) [та ін.]. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2024. 230 с.

До збірника увійшли матеріали I Всеукраїнських педагогічних читань пам'яті Володимира Бондаря (3 жовтня 2024 року).

Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, викладачів, студентів.

© В.П. Андрущенко, Т.О. Олефіренко, автори статей, 2024.

ISBN 978-966-931-313-3

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024.

*Андрущенко Наталія Вікторівна,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
УДУ імені Михайла Драгоманова;*

*Рондяк Соломія Богданівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 “Дошкільна освіта”
УДУ імені Михайла Драгоманова*

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ВОЛОДИМИРА БОНДАРЯ

Сучасні глобальні виклики, зокрема воєнний стан, ставлять перед системою освіти нові завдання, що вимагають переосмислення дидактичних основ підготовки майбутніх учителів. Одним із найважливіших наукових підходів до вирішення цієї проблеми є адаптивне навчання, розроблене в рамках досліджень доктора педагогічних наук, професора та академіка НАПН України Володимира Бондаря. Його наукові розробки фокусуються на формуванні професійної компетентності студентів через впровадження адаптивних технологій навчання, інтеграцію освіти і науки, а також розвиток гуманістичного підходу до педагогічної діяльності.

Володимир Бондар у своїх працях підкреслював важливість адаптивного підходу до навчання майбутніх педагогів. Це особливо актуально в сучасних умовах, коли система освіти повинна гнучко реагувати на соціальні, економічні й політичні зміни. Адаптивне навчання, за В. Бондарем, – це підхід, що дозволяє навчальному процесу пристосовуватися до індивідуальних потреб студентів та до зовнішніх обставин, таких як воєнний стан [1]. *Основні складові цієї концепції:*

Гнучкість та персоналізація навчання. Володимир Бондар підкреслював важливість гнучкої побудови навчальних програм, які можуть змінюватися відповідно до потреб студентів. Персоналізація процесу навчання, що передбачає створення індивідуальних освітніх траєкторій, дає змогу враховувати не лише рівень знань студентів, але й їхні психологічні й соціальні потреби. В умовах воєнного стану це особливо важливо, оскільки багато студентів стикаються з особистими проблемами, що впливають на їхню здатність до навчання.

Забезпечення індивідуального підходу до викладання. Адаптивне навчання також передбачає індивідуальний підхід до кожного студента. За В. Бондарем, учитель повинен бути гнучким у своїх методах викладання,

пристосовуючи їх до потреб учнів. Це вимагає високої професійної компетентності, уміння швидко змінювати підходи й використовувати інноваційні методи [2].

Гуманістичний аспект в адаптивному навчанні. Гуманізм у педагогіці В. Бондаря полягає у взаємодії між учителем та учнем на засадах поваги, розуміння та підтримки. В умовах стресу, викликаного війною, важливо забезпечувати не лише академічний, але й емоційний розвиток учнів. Тому В. Бондар наголошував на необхідності врахування психоемоційного стану студентів під час навчання [1].

Одним із важливих елементів адаптивного навчання є його здатність швидко адаптуватися до зовнішніх змін. У своїх працях В. Бондар детально розробив механізми впровадження адаптивних технологій у навчальний процес у кризових ситуаціях, зокрема під час воєнного стану.

З огляду на сучасні виклики, Володимир Бондар підкреслював необхідність впровадження технологій дистанційного та гібридного навчання. Він наголошував на тому, що це дозволяє забезпечити безперервність навчального процесу навіть за умов неможливості фізичної присутності студентів у закладі освіти. Зокрема, В. Бондар підтримував використання сучасних онлайн-платформ для навчання, які надають студентам доступ до ресурсів і дозволяють викладачам здійснювати контроль за виконанням завдань [2].

Адаптивне навчання, за В. Бондарем, повинно враховувати психологічні аспекти навчання, особливо в умовах воєнного стану, коли студенти можуть перебувати в умовах підвищеного стресу. У цьому контексті важливою є підтримка емоційної стійкості через запровадження спеціальних курсів і тренінгів, які допоможуть студентам справлятися зі стресовими ситуаціями та підвищити їхню психологічну стійкість.

Володимир Бондар у своїх дослідженнях звертав увагу на важливість використання інтерактивних методів навчання, які дозволяють студентам активніше брати участь у навчальному процесі. Це може бути інтерактивне навчання в малих групах, проектна робота, дослідницькі завдання. Такий підхід дозволяє студентам розвивати навички самостійного мислення і прийняття рішень. Володимир Бондар вважав, що ефективна підготовка майбутніх учителів повинна включати тісну інтеграцію наукової діяльності з освітнім процесом. Він розробив систему, що дозволяє студентам активно брати участь у наукових дослідженнях і одночасно впроваджувати наукові досягнення у педагогічну практику [2].

Володимир Бондар підкреслював важливість залучення студентів до наукових досліджень. Це сприяє розвитку у них аналітичного мислення,

критичного погляду на педагогічні процеси та здатності вирішувати складні професійні задачі. Участь у наукових проєктах дозволяє студентам глибше зрозуміти суть педагогічної діяльності й бути готовими до професійних викликів. Ще однією важливою складовою професійної підготовки є активна участь студентів у наукових конференціях та публікація їхніх досліджень. Це не лише сприяє їхньому професійному зростанню, але й допомагає їм краще усвідомити актуальні педагогічні проблеми та запропонувати нові рішення.

Один із центральних аспектів педагогічної концепції В. Бондаря – це гуманізм. Він вважав, що справжній учитель – це не лише фахівець у галузі своєї дисципліни, але й людина, здатна зрозуміти та підтримати учня. Гуманістичний підхід у педагогіці дозволяє створити позитивне емоційне середовище, що стимулює розвиток учнів як особистостей [1].

Володимир Бондар наголошував на тому, що вчитель повинен володіти не лише знаннями, але й здатністю розуміти емоційний стан учнів. Це особливо важливо в умовах стресових ситуацій, коли учні можуть відчувати страх, тривогу або невизначеність. Учитель, який застосовує гуманістичний підхід, може не лише навчати, але й підтримувати учнів у складні моменти. Для того, щоб майбутні вчителі могли успішно реалізувати гуманістичний підхід у своїй роботі, В. Бондар пропонував впровадження спеціальних курсів з психології та емоційного розвитку. Це допомагає педагогам краще зрозуміти психічні процеси, що відбуваються в учнів, і ефективніше взаємодіяти з ними.

Наукова спадщина Володимира Бондаря є надзвичайно важливою для сучасної педагогіки, особливо в умовах воєнного стану та відновлення України. Його концепція адаптивного навчання дозволяє майбутнім учителям бути гнучкими та професійно підготовленими до викликів, які ставить перед ними суспільство [2]. Інтеграція науки та освіти, розвиток емпатії та гуманістичний підхід до навчання є ключовими елементами успішної підготовки педагогів, здатних працювати в умовах криз та невизначеності.

Використані джерела:

1. Гладуш В.А. Внесок академіка В. І. Бондаря та його наукової школи в теорію та історію спеціальної педагогіки й психології. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 24. С. 55-61. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7532?show=full>.

2. Цвєтаєва О.В., Знанецька О.М. Адаптивне навчання в сучасній системі освіти. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць, № 87*. 2019. С. 170-175. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4249>.